

Оксана Шпортун
ORCID: 0000-0003-4528-4329
Андрій Табачук
ORCID: 0000-0003-1261-5056
(Україна)

ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ ЧИНОВНИКІВ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ К. XVIII – ПОЧ. XX СТ.

Питання коруптованості, зловживання владою у сфері державного менеджменту нині мають системний характер та набули широкого розповсюдження у світі. Корупція несе негативні наслідки для національної безпеки, перешкоджає розвитку демократичного суспільства, гальмує темпи економічного зростання та, практично, нівелює соціальну справедливість. Сьогодні ця проблема потребує радикального вирішення у різних країнах. Визначення причин, факторів, що впливають на зловживання владою у державному управлінні та шляхів їх вирішення – досить гострі, актуальні питання для вітчизняного менеджменту, законодавства та суспільства загалом.

Проблеми недобросовісної діяльності чиновників, коруптованості влади існують вже не один десяток років. Існує низка досліджень, які детально характеризують негативні моменти у роботі державних структур різного рівня. Особливо активно публікуються та становлять значний науковий інтерес матеріали, які стосуються періоду царату, де верховенством влади була єдина правляча династія, а корупція стала скелетом, що розбудовував та допомагав керувати цією країною.

Проблеми податкової політики Російської імперії, достовірності статистичних даних в дослідженнях питань економічної історії, оподаткування населення досліджував В. Орлик^{1,2}. Досліджуючи діяльність податкових органів, вчений акцентував увагу на наявності численних правопорушень у діяльності чиновників та зловживань владою, спричинені проблемами в державному управлінні особливо на губернському рівні. Так, «на початку XIX ст. місцеві податі, збори та повинності в губерніях Російської імперії, в тому числі й українських, були найменш упорядкованими, що створювало підґрунтя для значних зловживань у цій галузі, особливо виборних посадовців – членів міських дум чи магістратів та представників селянських адміністрацій»³.

Монографія Шандри В. «Генерал-губернаторства в Україні: XIX - початок XX століття» комплексно розкрила історію генерал-губернаторств, заснованих в українських губерніях Російської імперії. Подана критична оцінка діяльності інституту генерал-губернаторств, вказуючи на існування ряду проблем, зокрема хабарництва та зловживання службовим становищем⁴.

1 Орлик В., *Проблема достовірності статистичних даних в дослідженнях питань економічної історії Російської імперії*, 2012. С. 171-177.

2 Орлик В., *Органи фінансового управління Російської імперії в Україні (кінець XVIII – середина XIX ст.)*, 2004. С. 75-81.

3 Орлик В., *Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період*, 2007. 503 с.

4 Шандра В., *Генерал-губернаторства в Україні: XIX - початок XX ст.* с. 11.

Головко О. в публікації «Податкові присутствія як суб'єкти фінансово-управлінської діяльності на українських землях у складі Російської імперії» вказує на «непродуманості системи податкових присутствій», акцентуючи на одноосібних повноваженнях казенних палат: «Казенним палатам надається, за клопотанням платників, які знаходяться у скрутному становищі, дозволяти розстрочення сплати недоїмок прибуткового податку на суму не вище п'яти тисяч рублів і на термін не більше п'яти років. Розстрочка дозволяється з нарахуванням на суму податку, що залишається в боргу, по піввідсотка на місяць з прийняттям, за необхідності, необхідних заходів до забезпечення сплати недоїмки»⁵.

Негативні фактори, які впливали на реалізацію податкової політики Російської імперії відмітила С. Орлик. У публікації «До питання реалізації фіскальної політики уряду земськими інституціями українських губерній Російської імперії» вчена наголошує на негативних аспектах, що стосувалися затримки розвитку системи оподаткування нерухомого майна, а саме «непрофесійному складу оціночних комісій та їх зловживання, відсутності фінансування оціночних робіт»⁶.

Недоліки у діяльності роботи чиновників губернського адміністративного апарату в Наддніпрянській Україні, зокрема й казенних палат, описано у статтях Ярошенка М. «Запобігання корупції в системі губернської адміністрації в Наддніпрянській Україні (друга половина XIX - початок XX ст.)»⁷, «Протидія корупційним правопорушенням серед губернської чиновницької адміністрації в Наддніпрянській Україні в другій половині XIX - на початку XX ст.»⁸. Публікації висвітлюють основні законодавчі норми щодо протидії корупційним правопорушенням у Російській імперії та найтипівіші факти їх порушень, а також заходи імперської влади для запобігання корупції серед губернських чиновників.

Формування російської імперської системи державної служби на українських землях розглянув Бармак М.⁹. Вчений описав діяльність фінансового апарату Правобережної України, зокрема, збору податків, виглядаючи впровадження системи відкупів та перерозподілу власності за рахунок своїх повноважень. Бармак М. стверджує, що основними фінансовими установами того часу були казенні палати та повітові казначейства. Значну увагу було приділено дослідженню технології відбору чиновників на державну службу, порядок проходження, заохочення та відповідальності за службове недбалство¹⁰.

Компетенцію місцевих органів податкової системи досліджував Жвалюк В. У дисертаційному дослідженні висвітлені проблеми боротьби податкових органів з порушеннями чинного законодавства, їх взаємодії з іншими місцевими органами

5 Головко О., *Податкові присутствія як суб'єкти фінансово-управлінської діяльності на українських землях у складі Російської імперії*, С. 34.

6 Орлик С., *До питання реалізації фіскальної політики уряду земськими інституціями українських губерній Російської імперії*, С. 5-13.

7 Ярошенко М., *Запобігання корупції в системі губернської адміністрації в Наддніпрянській Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)*, 2016. С. 33-36.

8 Ярошенко М., *Протидія корупційним правопорушенням серед губернської чиновницької адміністрації в Наддніпрянській Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.*, 2017. С. 29-34.

9 Бармак М., *Діяльність місцевих фінансових установ на Правобережній Україні в першій половині XIX ст.*, 2011. С. 9-14.

10 Бармак М., *Формування російської імперської системи державної служби на українських землях (XVIII-XIX)*, 2016. - 392 с.

державного управління. Відмічено, що «за організаційно-штатною побудовою, добором та рівнем підготовки кадрів, постійними заходами запобігання корупції податкові установи вигідно відрізнялись з-поміж інших відомчих груп чиновництва Російської імперії; в українських губерніях якісний рівень персоналу місцевих податкових органів переважав загальноросійський внаслідок того, що тут сформувалась ефективна система підготовки кадрів, інтенсивне і різноспрямоване промислове і сільськогосподарське та переробне виробництва, що вимагало високої кваліфікації від податкових чиновників»¹¹.

Розвиток місцевого самоврядування у Російській імперії на території України висвітлив Черемісін О.¹² у монографії, що присвячена аналізу формування структур місцевого самоврядування включаючи казенні палати, їх діяльності, законодавчого підґрунтя їх існування, бюджетної політики та участі у житті населення.

Зловживання владою та службовим становищем, не добросовісне виконання посадових обов'язків були фундаментом побудови державної влади у Російській імперії. Звісно, ці моменти намагалися приховати та замовчувати. На законодавчому рівні термін «корупція» щодо системи управління Російської імперії вживав Естрин А. у 1913 році, об'єднавши під цим поняттям дії, що підлягають кримінальній і адміністративній відповідальності. До цього в законах Російської імперії такий термін не вживався взагалі, але відповідальність за зловживання владою недобросовісних чиновників все-таки несли. Згідно з «Уложенням про покарання кримінальних та виправних» 1845 р. перевищення повноважень чиновником вважаються:

- дії, які виходять за рамки посадових обов'язків всупереч чинному законодавству;
- будь-які дії без дозволу вищого керівництва;
- самовільне вирішення справ, не маючи на це право.

Протизаконною вважалася бездіяльність чиновників, а саме, коли не застосовувалися дозволені законом засоби, з метою попередження або призупинення будь-якого зловживання, яке могло б загрожувати державній цілісності та суспільству.

Покарання за бездіяльність або перевищення службових повноважень в залежності від міри скоєного правопорушення були у вигляді:

- зауваження або догани;
- відсторонення від посади;
- звільнення з державної служби;
- позбавлення волі;

– в особливих випадках, позбавлення усіх привілеїв та звань з відсилкою на проживання в Томській або Тобольській губерніях на строк від 1 до 2 років¹³. Звісно, така характеристика зловживань чиновництвом була досить обширною, а сам факт корупції, хабарництва та здирництва законодавцем не визначався. Лише у 1885 р. зі зміною «Уложень про покарання кримінальних та виправних»¹⁴, хабарництвом вважалось прийняття подарунків чиновників у грошовій, речовій або інших формах, які приймали за справи або дії, що стосувалися службової діяльності. Прийняття

11 Жвалюк В.Р., *Податкові органи Російської імперії в Україні у другій половині XIX - на початку XX ст.: організаційно-правові засади діяльності*. К.: Атіка, 2001. 161 с.

12 Черемісін О.В., *Міське самоврядування крізь призму регіонального розвитку*. – ДВНЗ «ХДАУ». – Херсон: Олді-плюс, 2017. - 582 с.

13 Уложение о наказаниях уголовных и исправительных. СПб., 1845. 920 с.

14 Уложение о наказаниях уголовных и исправительных. СПб., 1901. 925 с.

подарунків, або ж коштів, обіцяних за вчинення службової діяльності чиновником не в межах його компетенції вважалося шахрайством.

Вищою мірою хабарництва вважалося здирництво, тобто:

– будь-який прибуток або винагорода, отримана через тиск, погрози або через страх притиснення;

– будь-яке вимагання подарунків або вигоди, внаслідок надання послуг, що стосуються службової діяльності;

– будь-які побори у грошовій та матеріальній формах, які не установлені законом;

– незаконний примус до роботи.

Недоброчесність чиновників, низький рівень професіоналізму, розгульний спосіб життя часто побутували серед державних службовців та вважалися діями, які руйнують державний устрій. Згідно указу Олександра I від 6 серпня 1809 р.¹⁵ в якому йдеться про правила та прийом на державну службу, важливою вимогою до кандидатів була освіта, просування по службі завдяки відмінним знанням та заслугам, професіоналізм.

Підбір чиновників вівся за принципом вірності державі та службі, уникаючи хабарництва, бути доброчесними, утримуватися від казнокрадства та ін. За аморальний спосіб життя, п'янство у публічних місцях, дебоші службовці могли бути притягнутими до кримінальної відповідальності¹⁶. Звісно зловживання владою та службовим становищем вважалися діями, які мають корисливі мотиви з метою збагачення або в інтересах інших осіб, всупереч інтересам державної служби. Часто, службовців, спійманих на дрібних зловживаннях, могли відсторонити від посади. Так, у 1835 р. до Київського губернського правління надійшло повідомлення про незаконну видачу ярликів на провезення винна, Я. Пеньковським, чиновником відділу відкупних справ Вінницького земського суду, за що його було звільнено з посади¹⁷. Згодом, Я. Пеньковський оскаржив своє звільнення, мовляв, що видавав ярлики на провезення винна не з корисливих мотивів, а лише тому, що не знав своїх посадових обов'язків та успішно зайняв посаду у Вінницькій міській поліції¹⁸. Ці моменти свідчать про взаємне покривання від покарання за зловживання службовим становищем та безлад, безкарність чиновників різного рівня. Адже, хіба просто незнання своїх посадових обов'язків може звільнити від відповідальності?

Досить часто чиновники не нехтували й залученням до фінансових махінацій осіб, що були прямо залежними від них. Був зафіксований факт скарг купців Київської губернії щодо неправомірної податі на товари, що продавалися в губернії. Місцеві чиновники самовільно обклали податями торговців в місті Сквирі, Київської губернії, десятиною. Кожен купець був зобов'язаний крім загального податку сплачувати десятину частину від товару в натуральній або грошовій формі¹⁹.

Намагаючись врятувати державний бюджет від постійного знецінення економічно важливим був саме промисловий податок. Згідно з законом 21 грудня 1892 р.²⁰ 3% збір з прибутків акціонерних товариств був збільшений до 5%, а розкладка додат-

15 Полное собрание законов Российской империи. Собрание 2. Т. 12. № 23771.

16 Полное собрание законов Российской империи. Собрание 2. Т. 12. № 2698

17 ЦДІА України у м. Київ, ф. 442, оп.1, спр. 1952, арк. 1-20.

18 ЦДІА України у м. Київ, ф. 442, оп.1, спр. 1952, арк. 22-22 зв.

19 ЦДІА України у м. Київ, ф. 442, оп.1, спр.9034.

20 Полное собрание законов Российской империи. Собрание 3. Т. 12. № 9181.

кового податку з решти крупних і середніх торговельно-промислових закладів була пропорційно підвищена на чверть. Внаслідок проведених заходів протягом десятиріччя валовий збір з торговельно-промислової діяльності зріс з 20,3 млн. руб. у 1882 р. до 39,6 млн. руб. в 1893 р.²¹ Нарахування та обчислення податку покладалося на казенні палати. Так, Київська казенна палата вела відомості про нарахування промислового податку відповідно до указів Сенату. Обчислювалися суми податків з капіталу підприємств та суми відсоткових зборів, що супроводжувалися записами відомостей губернських рішень по промислового податку. Суми, які були нараховані казенними палатами могли оскаржуватися підприємствами губернським правлінням по промислового податку.

Взаємна корупція та прикриття були й частиною стосунків чиновників між собою. Відповідно до матеріалів справи Волинської губернії у 1870 році, було виявлено, що чиновник Радивилівського міського управління Русецький і Дроздовський отримували хабарі при видачі «Лигитимизационных билетов чиновникам»²².

Нерідко чиновники, обіймаючи керівні посади, ставили «своїх людей», які безпосередньо займалися відмиванням коштів, а поліція, відповідно, не реагувала. У записці про зловживання владою у м. Богуславі, графиня Браницька скаржилась на беззаконня з боку нового городничого, який «закривав очі» на незаконний продаж горілки канцеляристом Богуславського повітового суду²³.

Нахабне зловживання службовим становищем часто оборювало населення, тому скарги до різних державних установ стосовно недбалого виконання службових обов'язків та корупції були нормою. Питання неправомірної роботи чиновників вирішувалися у судовому порядку, через скарги до губернських правлінь, міських дум, казначейств, казенних палат та ін. установ. Іноді зловживання владою було настільки масштабне, що до державних установ надходили колективні скарги а подекуди мали широкий суспільний розголос. Так, у 1861 р. газета «Киевский Телеграф» опублікувала статтю, де описувалось діяння Дубенського казначея Горського, який «... при размене кредитных билетов на звонкую монету получал по 3,5 копейки с каждого рубля»²⁴.

Широко розповсюджені випадки зловживання службовим становищем, недобросовісного виконання службових обов'язків були саме на рівні повітових міст, особливо при зборі податей. Так, професор Орлик В. говорить, що «зловживання членів органів самоврядування при зборі податей, переважно у першій половині ХІХ ст., формалізм по відношенню до волосних і сільських збирачів податків, котрим казначейства безпідставно відмовляли у прийомі платежів після 13 години, і вони змушені були, ризикуючи власним життям та значними сумами державних і земських зборів, залишатися на ніч у повітових містах. Казначейства не завжди чітко дотримувалися інструкцій вищестоящих установ, податні інспектори та їх помічники допускались помилок при складанні протоколів стосовно порушень правил Положення про державний промисловий податок, не записуючи пояснень чи заперечень порушників, що суперечило законодавству»²⁵.

21 ДАКО. Ф. 280, оп. 23, спр. 230, арк. 2-21

22 ЦДІА України у м. Київ, ф. 442, оп.1, спр.68.

23 ЦДІА України у м. Київ, ф. 442, оп.142, спр. 9, арк. 25.

24 ЦДІА України у м. Київ, ф. 442, оп.1, спр. 382.

25 Орлик В. 2003. 72.

Серед зловживань, заподіяних чиновниками повітових міст побутували й випадки казнокрадства. Так, у 1829 році Єлисаветградська міська дума вирішувала питання викрадення значної суми коштів міським головою Я. Пашутіним. За для незалежного підрахунку суми збитків була призначена незалежна комісія, яка складалася з представників міської думи та міщан. Всього ж комісія нарахувала 6600 руб., взятих з міських доходів трьома розписками, але цієї суми у книзі міських витрат як недоїмки немає.

Привласнення бюджетних коштів було найпоширенішим зловживанням чиновників різного рівня. Досить часто нечисті на руку були чиновники нижчого рівня. Так, Єлисаветградська міська дума розглядала питання привласнення коштів херсонського повітового стряпчого, який поцупив із сундука нижнього земського суду бюджетні кошти²⁶.

Нерідко до губернських правлінь надходили скарги щодо бездіяльності поліції стосовно зловживань колишніх чиновників, з проханням вищого керівництва посприяти у вирішенні питання неправомірного здирства з населення як у грошовій, так і в натуральній формі. У матеріалах Київського губернського правління міститься колективне звернення жителів єврейського містечка Катеринополя з проханням розібратися із зловживаннями колишнього чиновника – засідателя Звенигородського нижнього земського суду Мачуговського, котрий вимагав від євреїв плату за дозвіл на будівництво або ремонт у сумі 100 руб. асигнаціями або 360 кг яловичини та 3 пуда свічок²⁷.

Бездіяльність поліції стосовно корупції та зловживання владою була досить розповсюдженою проблемою державного управління, адже практично нівелювала право суспільства на охорону своїх прав та свобод, підтримання безпеки та порядку. В. Шандра говорить, що «на противагу внутрішнім земським губерніям, у яких повітова поліція займалася господарсько-організаційними питаннями, в Південно-Західному краї вона стежила за дотриманням обмежувальних законів, спонукала до виконання невинормованих повинностей, однак мала «злиденне утримання» й низький професійний рівень, поповнювалася малоосвіченими чиновниками, які часто вдавалися до хабарництва, що, звичайно, шкодило «суттєвим інтересам держави». Навіть у Київській губернії не було жодного справника не лише з вищою, а й із середньою освітою. Названі 328 Київське генерал-губернаторство (1832-1914) причини вели до дизфункціональності поліції, до її нездатності тримати «прапор російської державності», незважаючи на те, що чиновникам поліції, «уродженням не Південно-Західного краю» уряд постійно доплачував: чи то у формі відсоткових добавок, чи грошових доплат до жалування»²⁸.

На недосконалість та існування цілого ряду проблем у бездіяльності, недотримання законодавства, ведення діловодства та рахівництва поліцією зауважувала Д. Коротенко.

Окрім бездіяльності, недотримання законодавства поліція мала значні проблеми у веденні діловодства та рахівництва. Д. Коротенко зазначає, що ці ділянки «не досить якісно виконувалися в Ростовському, Бахмутському, Павлоградському та Маріупольському повітах.

26 ДАКиО Ф. 18, оп. 1, спр. 131., арк.469-469 зв.

27 ЦДІА України у м. Київ, ф. 533, оп.5, спр. 1203, арк. 16-17.

28 Шандра В., *Генерал-губернаторства в Україні: XIX - початок XX ст.* К., с. 328-329.

До справ по розрахунках відносилися такі, як збір державного податку, зберігання грошових коштів затриманих та боржників на рахунку поліцейського управління. Так, за повільність та невиконання розпоряджень губернського керівництва (збір державного податку) поліцейському управлінню оголошено догану»²⁹.

Тотальний безлад у системі рахівництва, практично унеможлилював відслідковувати фінансовий стан держави та приховував цілісну картину грошових коштів, зосереджених у бюджеті. Досліджуючи розпис за 1797 р., професор В. Орлик відмітив, що в бюджеті імперії «відсутні точні розрахунки видаткової частини, особливо це стосувалося військового відомства й імператорського двору.

Єдиною статтею, що була обрахована з точністю до рублів, були видатки на училища, виховні будинки, лікарні й штатні пенсії. Усі інші цифри, як правило, округлялися до мільйонів рублів, що свідчить про досить приблизні підрахунки й підгонку їх під дохідну частину»³⁰.

Таким чином, для виконання своїх планів та завдань російський абсолютизм потребував чіткої, досить розгалуженої, численної бюрократії, здатної підсилювати його владу. Реалізація бюрократії здійснювалася в основному через організовану систему державного управління, яка мала певні проблеми, однією з яких було зловживання владою серед чиновництва.

Постійні проблеми у сфері рахівництва, казнокрадства, корупції, здириництва, бездіяльності поліції значно послаблювали владу та підживляли авторитет держави. Їх намагалися замовчувати, але все-таки питання зловживань чиновників часто оскаржувалися в державних установах та судовому порядку, а також мали публічний розголос у пресі.

На противагу численним законодавчим вимогам стосовно відбору кандидатів на посаду державного службовця (важливими з яких були освіта, просування по службі завдяки відмінним знанням та заслугам, професіоналізм), існував ряд проблем зловживань владою, казнокрадства, хабарництва, некомпетентності у сфері державного управління.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

Бармак М. (2011), *Діяльність місцевих фінансових установ на Правобережній Україні в першій половині XIX ст.* Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка. Вип. 2. С. 9-14.

Бармак М. (2016), *Формування російської імперської системи державної служби на українських землях (XVIII - XIX).* Тернопіль: Астон. 392 с.

Головко О. (2010), *Податкові присутствія як суб'єкти фінансово-управлінської діяльності на українських землях у складі Російської імперії.* Право і безпека: Науковий журнал. № 4. С. 34.

ДАКиО – Державний архів Кіровоградської області.

Жвалюк В. (2001), *Податкові органи Російської імперії в Україні у другій половині XIX - на початку XX ст.: організаційно-правові засади діяльності.* К.: Атіка. 161 с.

Коротенко Д. (2012), *Реформування поліції в Катеринославській губернії у 1860-1900 рр.* Проблеми політичної історії України. Вип. 7. С. 46-56.

29 Коротенко Д., *Реформування поліції в Катеринославській губернії у 1860-1900 рр.* Проблеми політичної історії України. 2012, С. 46-56.

30 Орлик В. 2008.191.

- Орлик В. (2007), *Казенна палата*. Енциклопедія історії України. Т. 4. К. Наукова думка. С.20-21.
- Орлик В. (2003), *Казенні палати в системі фінансового управління Російської імперії в кінці XVIII – у XIX ст. (на матеріалах Київської губернії)*. Український історичний журнал. № 2 (449). С. 66-73.
- Орлик В. (2012), *Проблема достовірності статистичних даних в дослідженнях питань економічної історії Російської імперії*. Єлисавет. Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. Історичні науки. Кіровоград: КНТУ. Вип.1. С.171-177.
- Орлик В. (2004), *Органи фінансового управління Російської імперії в Україні (кінець XVIII – середина XIX ст.)*. Проблеми історії України XIX – початку XX ст. Вип.VII. Київ.: Ін-т історії України НАН України. С.75-81.
- Орлик В. (2007), *Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період*, Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. – 503 с.
- Орлик С. (2012), *До питання реалізації фіскальної політики уряду земськими інституціями українських губерній Російської імперії*. NOWA UKRAINA. № 12. - С. 5-13.
- ПСЗРИ – Полное собрание законов Российской империи. Собрание 2. СПб., 1831.
- Полное собрание законов Российской империи. Собрание 3. Т. 12. № 9181.
- Уложение о наказаниях уголовных и исправительных. СПб., 1845. 920 с.
- Уложение о наказаниях уголовных и исправительных. СПб., 1901. 925 с.
- Черемісін О. (2017), *Міське самоврядування крізь призму регіонального розвитку*. ДВНЗ «ХДАУ». Херсон: Олді-плюс. 582 с.
- ЦДДА України у м. Київ – Центральний державний історичний архів, м. Київ.
- Шандра В. (2005), *Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст.* К. 427 с.
- Ярошенко М. (2016), *Запобігання корупції в системі губернської адміністрації в Наддніпрянській Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)*. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. - Ужгород. Вип. 36(1). С. 33-36.
- Ярошенко М. (2017), *Протидія корупційним правопорушенням серед губернської чиновницької адміністрації в Наддніпрянській Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.* Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова. Серія 18: Право. К.: Вид-во НПУ імені М Драгоманова., Вип. 32. С. 29-34.

REFERENCES:

- Barmak M. (2011), *Dіialnist mistsevykh finansovykh ustanov na Pravoberezhnii Ukraini v pershii polovyni XIX st.* [Activities of local financial institutions in the Right Bank Ukraine in the first half of the nineteenth century] Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istorii. Ternopil: Vyd-vo TNPU im. V.Hnatiuka. 2. 9-14. [in Ukrainian].
- Barmak M. (2016), *Formuvannia rosiiskoi imperskoi systemy derzhavnoi sluzhby na ukrainskykh zemliakh (XVIII - XIX)*. [Formation of the Russian imperial system of civil service on the Ukrainian lands (XVIII - XIX)] Ternopil: Aston. 392. [in Ukrainian].
- Holovko O. (2010), *Podatkovi prysutstva yak subiekty finansovo-upravlinskoi diialnosti na ukrainskykh zemliakh u skladi Rosiiskoi imperii*. [Tax Representation as subjects of financial and management activity on Ukrainian lands within the Russian Empire.] Pravo i bezpeka: Naukovyi zhurnal. 4. 32-37. [in Ukrainian].
- DAKiO – [State Archives of Kirovohrad region]. [in Ukrainian].
- Zhvaliuk V. (2001), *Podatkovi orhany Rosiiskoi imperii v Ukraini u druhii polovyni XIX– na pochatku XX st.: orhanizatsiino-pravovi zasady diialnosti*. [Tax authorities of the Russian Empire in Ukraine in the second half of the nineteenth and early twentieth centuries: organizational and legal principles of activity] K.: Atika. 161. [in Ukrainian].
- Korotenko D. (2012), *Reformuvannia politsii v Katerynoslavskii hubernii u 1860–1900 rr.* [Police

Reformation in Katerynoslav Province in 1860–1900] *Problemy politychnoi istorii Ukrainy*. Vyp. 7. S. 46–56. [in Ukrainian].

Orlyk V. (2007), *Kazenna palata*. [State Chamber] *Entsyklopediia istorii Ukrainy*. K.: Naukova dumka. S.20–21. [in Ukrainian].

Orlyk V. (2003), *Kazenni palaty v systemi finansovoho upravlinnia Rosiiskoi imperii v kintsi XVIII – u XIX st.* (na materialakh Kyivskoi hubernii) [State Chambers in the system of financial management of the Russian Empire at the end of the 18 – in the 19 century. (on materials of the Kiev province)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 2 (449). S. 66–73. [in Ukrainian].

Orlyk V. (2004), *Orhany finansovoho upravlinnia Rosiiskoi imperii v Ukraini (kinets XVIII - seredyna XIX st.)* [Bodies of financial management of the Russian Empire in Ukraine (end of the 18th - the middle of the 19th century)] *Problemy istorii Ukrainy XIX - poch. XX st.* K.: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. 7. 75–81. [in Ukrainian].

Orlyk V. (2007), *Podatkova polityka Rosiiskoi imperii v Ukraini v doreformeniy period*. [Tax policy of the Russian Empire in Ukraine in the pre-reform period] Kirovohrad: Imeks LTD, 631. [in Ukrainian].

Orlyk V. (2012), *Problema dostovirnosti statystychnykh danykh v doslidzhenniakh pytan ekonomichnoi istorii Rosiiskoi imperii*. [The problem of reliability of statistics in studies of economic history of the Russian Empire] Yelysavet. Zbirnyk naukovykh prats Kirovohrads'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Istorychni nauky. Kirovohrad: KNTU. Vyp.1. S.171–177.

Orlyk S. (2012), *Do pytannia realizatsii fiskalnoi polityky uriadu zemskymy instytutstiiamy ykrainskykh hubernii Rosiiskoi imperii* [On the issue of the government's fiscal policy implementation by the Zemsky Institutions of the Ukrainian provinces of the Russian Empire]. *NOWA UKRAINE*. No. 12. - P. 5–13. [in Ukrainian].

PSZRY – *Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii* [The complete collection of the laws of the Russian Empire]. Sobranie 2. Spb., 1831 [in Russian].

Polnoe sobranie zakonov Rossiyskoy imperii [The complete collection of the laws of the Russian Empire]. Sobranie 3. Spb. [in Russian].

Ulozhenie o nakazaniyakh ugodnykh i ispravitelnykh [Code of law about punishmentscriminal and correctional]. Spb., 1845. 920 s. [in Russian].

Ulozhenie o nakazaniyakh ugodnykh i ispravitelnykh [Code of law about punishmentscriminal and correctional]. Spb., 1901. 925 s. [in Russian].

Cheremisin O. (2017) *Miske samovriaduvannia kriz pryzmu rehionalnoho rozvytku*. [Municipal self-government through the prism of regional development] DVNZ «KhDAU». Kherson: Oldi-plus. 582. [in Ukrainian].

CDIA of Ukraine in Kyiv – [Central State Historical Archive, Kyiv]. [in Ukrainian].

Shandra V. (2005) *Heneral-hubernatorstva v Ukraini: XIX- pochatok XX st.* [Governor General in Ukraine: XIX - early twentieth century] K. 427. [in Ukrainian].

Iaroshenko M. (2016), *Zapobihannia koruptsii v systemi hubernskoi administratsii v Naddniprianskii Ukraini (druha polovyna XIX - pochatok XX st.)*. [Prevention of corruption in the system of the provincial administration in the Dnieper Ukraine (second half of the XIX - the beginning of XX century)] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Serii: Pravo. Uzhhorod. 36(1). 33–36. [in Ukrainian].

Iaroshenko M. (2017), *Protydiia koruptsiinym pravoporushenniam sered hubernskoi chynovnytskoi administratsii v Naddniprianskii Ukraini v druhii polovyni XIX – na pochatku XX st.* [Countering corruption offense among the provincial bureaucratic administration in the Dnieper Ukraine in the second half of the XIX - early XX century] *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Serii 18: Pravo. K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 32. 29–34. [in Ukrainian].

**Abuse of the official opinion of the officials of the adventures of the adventures in
the Dniپر Ukraine (18-early 20 cent.)
Abstract**

To fulfill its plans and tasks, Russian absolutism needed a clear, sufficiently extensive, bureaucracy capable of strengthening its power. The bureaucracy was implemented mainly through an organized system of public administration, which had certain problems, one of which was abuse of power in the bureaucracy.

The article presents examples of various crimes against the state by officials. Such illegal actions include: bribery, misuse of funds, formalism in relation to the district and village tax collectors, the assumption of gross errors in the calculation of taxes, failure to comply with the instructions and regulations of the higher authorities, etc.

The problems of late payment and tax evasion were also a problem among the population. There have also been cases of counterfeit means of payment such as silver ruble and appropriations.

Keywords: tax policy, finance, Russia, Dniepr Ukraine, 18th-early 20th century.